

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Sławomir Jurkowicz
Sędziowie:	SSA Adam Jewgraf (spr.) SSA Walter Komorek
Protokolant:	Joanna Skuza

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2012 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **S. F.**

przeciwko (...) **S.A. w W.**

o ustalenie i zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 15 listopada 2011 r. sygn. akt I C 246/11

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej 900 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód - S. F. złożył pozew przeciwko pozwanemu (...) S.A. Inspektorat w P. o ustalenie i zapłatę, w tym:

1) o ustalenie na podstawie art.189 kpc odpowiedzialności pozwanego z tytułu umowy OC posiadacza pojazdu (powoda) zawartej dnia 21 lipca 2000 r. o nr umowy (...) za wypadek komunikacyjny z dnia 04 listopada 2000 r.;

2) o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda następujących kwot:

- 102.340 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 lipca 2005r. do dnia zapłaty,
- 700 zł miesięcznie z tytułu renty uzupełniającej płatnej do 10- tego każdego miesiąca poczynając od miesiąca lipca 2010r. wraz z ustawowymi odsetkami,

- 81.200 zł tytułem skapitalizowanej renty uzupełniającej za okres od listopada 2000 r. do czerwca 2010 r. wraz z ustawowymi odsetkami,
- 4.320 zł tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adw. T. D. B. K.,
- 21.138 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych.

3) ustalenie odpowiedzialności pozwanego za skutki wypadku, któremu uległa B. K. dnia 4 listopada 2000 r., które mogą powstać w przyszłości.

Wniósł ponadto o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 34 zł.

Na uzasadnienie swojego pozwu podał, że B. K. w wyniku wypadku komunikacyjnego z dnia 4.11.2000 r. doznała uszczerbku na zdrowiu. Do wypadku tego doszło w wyniku zderzenia samochodu powoda (C. (...), nr rejestracyjny (...)) z samochodem pokrzywdzonej B. K.. Zdarzenie miało miejsce na drodze krajowej nr 3 pomiędzy miejscowościami N. i O.. Samochód kierowany przez powoda wpadł w poślizg i uderzył w jadący w przeciwnym kierunku samochód marki P. kierowany przez konkubenta B. K.. Na jezdni znajdowała się rozlana substancja ropopochodna, która sprawiła, że nawierzchnia była śliska.

Przebieg zdarzenia oraz jego konsekwencje prawno-karne badał i ustalał Prokurator Rejonowy w N.. W wyniku przeprowadzonego postępowania przygotowawczego nie ustalono winy powoda w spowodowaniu w/w wypadku. Skutkiem tego było wydanie przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej wŻ. del. do Prokuratury Okręgowej w Z. postanowienia z dnia 04 kwietnia 2003 r. (sygn. akt: I Dsn 69/01/NS) o utrzymaniu w mocy postanowienia Prokuratora Rejonowego w N. z dnia 27 czerwca 2001 r. o umorzeniu postępowania przygotowawczego przeciwko S. F. (sygn. akt: I Ds. 459/03/S). W uzasadnieniu Prokurator wskazał, że S. F. nie można postawić zarzutu, że swoim zachowaniem naruszył on zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym, ponieważ nie kierował on swoim pojazdem z prędkością nadmierną w stosunku do panujących warunków drogowych, a do zdarzenia doszło z przyczyn niezależnych od niego.

Powód w dacie zdarzenia był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów na mocy w/w umowy z dnia 21 lipca 2000 r., przewidującej okres odpowiedzialności ubezpieczeniowej od 21.07.2000 r. do 20.07.2001 r. dotyczącej pojazdu C.j.w.

Wobec powyższego pokrzywdzona B. K. wniosła przeciwko powodowi pozew o zapłatę, dochodząc roszczeń z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania. Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2007r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze oddalił powództwo B. K.. Pokrzywdzona zaskarżyła powyższy wyrok. W wyniku rozpoznania jej apelacji Sąd Apelacyjny w Poznaniu uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania. W wyniku ponownego rozpoznania sprawy przez Sąd Okręgowy w Zielonej Górze wyrokiem z dnia 11 czerwca 2010 r. (sygn. akt: IC 296/07) została ustalona odpowiedzialność cywilnoprawna powoda S. F. za skutki wypadku z dnia 04.XI.2000 r. w zakresie wskazanym w petitum pozwu.

W trakcie postępowania sądowego pozwany został zawiadomiony o możliwości wstąpienia do przedmiotowej sprawy cywilnej w charakterze interwenienta ubocznego (i skorzystania z wszelkich możliwych uprawnień przysługujących interwenientowi ubocznemu) już w dniu 05 grudnia 2005r., a następnie 28 września 2006r. Biorąc powyższe pod uwagę, pozwany miał możliwość przystąpienia do postępowania, jednakże wobec faktu, iż z tej możliwości nie skorzystał, winien ponieść konsekwencje takiego postępowania.

Mając na uwadze, że odpowiedzialność ubezpieczonego powstała w dniu ogłoszenia wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze tj. w dacie 11 czerwca 2010 r. zaktualizowała się odpowiedzialność pozwanego z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia z dnia 21 lipca 2000 r. Od tej daty ubezpieczyciel stał się dłużnikiem ubezpieczonego.

Dnia 04 stycznia 2011 r. pełnomocnicy powoda wezwali pozwanego do wykonania umowy ubezpieczenia poprzez spełnienie świadczenia na rzecz B. K.. Wezwanie to pozwany pozostawił bez odpowiedzi, stąd powód wnosi jak na wstępie.

Pozwany (...) S.A. z/s w W. - w odpowiedzi na pozew (k. 61) wniósł o oddalenie powództwa, o zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa prawnego wg norm przepisanych. Strona pozwana w uzasadnieniu swojego stanowiska przyznała, że powód S. F. ponosi odpowiedzialność cywilnoprawną za skutki w/w wypadku oraz podała, że zgodnie z treścią wyroku wydanego w tej sprawie (z powództwa poszkodowanej B. K.) przez Sąd Okręgowy w Zielonej Górze z dnia 11 czerwca 2010 r. i celem jego realizacji dokonała na rzecz w/w poszkodowanej wypłaty następujących kwot:

- zasądzonej w pkt 1 wyroku kwoty 102.340 zł oraz zasądzonych w tym pkt. Tytułem odsetek za okres od 13 lipca 2005r. do 16 marca 2011 r. kwoty 70.826, 30 zł,
- zasądzonej w pkt 3 skapitalizowanej renty za okres od listopada 2000 r. do czerwca 2010 r. w kwocie 81.200,00 zł oraz odsetki za opóźnienie w/w wypłaty za okres od 25 czerwca 2010 r. do 16 marca 2011 r. w wysokości 7.663,90 zł,
- zasądzonej w pkt 2 renty za okres od 1 lipca 2010 r. do 16 marca 2011 r. w wysokości 6.300,00 zł oraz odsetki za opóźnienie w/w wypłaty za okres od 11 lipca 2010 r. do 16 marca 2011 r. w wysokości 274, 12 zł.

Ponadto strona pozwana podała, że dokonała także zapłaty zasądzonych w pkt.8 w/w wyroku na rzecz pełnomocnika B. K. kosztów pomocy prawnej w wysokości 4.320 zł oraz zapłaty kosztów sądowych, o których mowa w pkt. 9 w/w wyroku w wysokości 21.138 zł (na konto Sądu Okręgowego w Zielonej Górze). Jak wynika z załączonych potwierdzeń w/w wypłat - realizacji wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 11 czerwca 2010 r. dokonała sama strona pozwana, natomiast powód żądając zasądzenia w/w kwot na jego rzecz nie przedłożył do pozwu żadnego dowodu, wskazującego na wykonanie przez niego tego wyroku. W tej sytuacji powyższe żądanie powoda nie znajduje żadnego uzasadnienia prawnego ani faktycznego.

Na uwzględnienie, zdaniem Sądu, nie zasługuje także żądanie przez powoda ustalenia przez tut. Sąd odpowiedzialności pozwanego (...) S.A. za skutki zdarzenia z dnia 4 listopada 2000 r., z powodu braku interesu prawnego powoda w takim żądaniu w świetle dobrowolnego uznania swojej odpowiedzialności przez pozwanego i dobrowolnej zapłaty kwot zasądzonych w/w wyroku.

W toku niniejszej sprawy pełnomocnik powoda na rozprawie w dniu 30.09.11 r. k. 111 a.s. cofnął żądanie co do pkt 4) i 5) z pkt 2) pozwu i wniósł o umorzenie postępowania w tym zakresie i wzięcie przez Sąd pod uwagę faktu, że kwoty z tych w/w punktów zostały zapłacone przez stronę pozwaną po dacie złożenia niniejszego pozwu, przy rozliczeniu w orzeczeniu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Na rozprawie w dniu 15 listopada 2011 r.k.130 a.s. pełnomocnik powoda podtrzymał żądanie o ustalenie odpowiedzialności (...) S.A.za sporny wypadek z pkt 1) pozwu, o ustalenie odpowiedzialności w/w pozwanego na przyszłość (pkt.3) pozwu), podtrzymał żądanie zwrotu kosztów procesu i poza żądaniem ustalenia cofnął wszystkie żądania dotyczące zasądzeń kwot i wniósł o umorzenie postępowania w tym zakresie. W odpowiedzi na powyższe stanowisko powoda - pełnomocnik pozwanego wyraził zgodę na kolejne ograniczenia żądania, w tym cofnięcie żądań zawartych w pkt.2) pozwu i wniósł o zasądzenie od cofniętego żądania kwoty należnej na rzecz strony pozwanej tytułem zwrotu kosztów procesu, albowiem w dacie złożenia niniejszego pozwu żądanie powoda nie było ani wymagalne ani zasadne.

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu umorzył postępowanie w zakresie żądania pozwu (z pkt 2), 4) i 5), zaś dalej idące powództwo oddalił zasądzając równocześnie od powoda na rzecz strony pozwanej 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

W motywach wyroku Sąd na wstępie stwierdził, iż wobec faktu ostatecznego cofnięcia przez powoda powództwa w zakresie określonym w pkt 2) ppkt 1), 2), 3), 4) i 5) pozwu i wyrażenia zgody przez stronę pozwaną na owo cofnięcie, postępowanie w tym zakresie podlegało umorzeniu (art. 355 kpc w związku z art. 203 §1 i 4 kpc).

Dalej idące żądanie powoda podlegało oddaleniu. Jak wynikało bowiem z bezspornych ustaleń powód, będący sprawcą zdarzenia i mający zawartą umowę ubezpieczenia OC w pozwanym zakładzie ubezpieczeń, nie wypłacił jakiejkolwiek kwoty na rzecz poszkodowanej w wypadku, ani na rzecz jej pełnomocnika, jak też nie uiścił należnych kosztów sądowych, które to należności zasądzone zostały od niego wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 11.06.2010 r., sygn. akt I C 296/07. Nie ma więc jakiegokolwiek rygoru wobec strony pozwanej – jako strony umowy ubezpieczeniowej – gdy chodzi o kwoty zasądzone wymienionym wyrokiem. Poza sporem pozostawało przy tym, że strona pozwana uregulowała wszystkie należności z owego wyroku wynikające. Tym strona pozwana wywiązała się z łączącej strony umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (art. 822 kc) wypłacając określone w umowie odszkodowanie za szkody wyrządzone przez powoda poszkodowanej.

Jak dalej Sąd wskazał, celem umowy ubezpieczenia OC nie jest zwolnienie sprawcy szkody od odpowiedzialności, lecz zapewnienie poszkodowanemu wynagrodzenia doznanych szkód w drodze przyjęcia przez zakład ubezpieczeń zobowiązań odszkodowawczych ubezpieczonego. Stąd też żądania powoda ustalenia odpowiedzialności pozwanego za sporny wypadek i ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej za skutki wypadku, któremu uległa B. K. w dniu 04.11.2000 r., które mogą powstać w przyszłości i nie zasługiwały na uwzględnienie. Po stronie powoda brak było interesu prawnego z art. 189 kc w żądaniu powyższych ustaleń, gdyż taki interes ma wyłącznie poszkodowany, a po stronie powoda może powstać wyłączenie roszczenie regresowe, o ile sam najpierw zapłaciłby jakąkolwiek należność wynikającą z wyroku.

Brak interesu prawnego po stronie powoda w ustaleniu odpowiedzialności pozwanego z umowy ubezpieczeniowej wyraża się i w tym, że pozwany nigdy nie uchylał się od swojej odpowiedzialności umownej.

Powód w sprawie nie mógł też żądać skutecznie zwrotu kosztów procesu pozwanego, albowiem ten ostatni nie dał powodu do wytoczenia powództwa. Powód nigdy nie przystąpił do realizacji wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze i tym samym nie poniósł żadnej szkody, a w konsekwencji jego powództwo było przedwczesne. Bezpośrednio po uprawomocnieniu się wyroku w sprawie I C 296/07, zadaniem powoda, racjonalnie dbającego o własny interes było przekazanie poszkodowanej treści umowy ubezpieczeniowej, a następnie upewnienie się czy (...) S.A. przystąpiło do realizacji wyroku. Gdyby okazało się, że pozwany nie wypełnia umownego obowiązku, powód winien przystąpić do realizacji wyroku jako sprawca szkody, a następnie dopiero przysługiwałoby mu roszczenie regresowe, które mógłby realizować przed Sądem. Występując natomiast z żądaniem zapłaty kwot, których nie poniósł i żądaniemi ustaleń bez posiadania w tym zakresie interesu prawnego przegrał sprawę w całości, co skutkowało zasądzeniem kosztów procesu na rzecz strony pozwanej (art. 98 kpc).

Powyższy wyrok w pkt II i III, tj. w części oddalającej powództwo i rozstrzygnięcie o kosztach procesu, zaskarżył apelacją powód, zarzucając:

- naruszenie art. 189 kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż powód nie miał interesu prawnego w wystąpieniu z roszczeniem o ustalenia, że pozwany jest odpowiedzialny za skutki wypadku z dnia 04.11.2000 r. ora za przyszłe skutki wypadku, w sytuacji gdy w chwili jego wytoczenia powództwa nie spełnił jeszcze zobowiązań wynikających z wyroku;

- art. 98 §1 kpc poprzez uznanie, że powód przegrał sprawę w całości, w sytuacji gdy pozwany wdał się w spór, a zapłata kwot wskazanych w pkt 2 nastąpiła dopiero w toku procesu.

W oparciu o przywołane zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt II i III przez:

- ustalenie odpowiedzialności pozwanego z tytułu umowy OC z dnia 31.07.2000 r. za aktualne skutki wypadku komunikacyjnego z dnia 04.11.2000 r., a także za skutki tegoż wypadku mogące ujawnić się w przeszłości;

- wzajemne zniesienie kosztów procesu przed Sądem I instancji oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wносиła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Na wstępie przypomnieć należy, że interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc, będący materialnoprawną przesłanką powództwa o ustalenie, w przypadku praw czy stosunków prawnych, występuje z reguły wówczas, gdy istnieje niepewność tego prawa lub stosunku prawnego, zarówno z przyczyn faktycznych, jak i prawnych.

Tak rozumianego interesu prawnego powód, formułując swe żądanie ustalenia odpowiedzialności pozwanego z łączącej strony umowy odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, jak i ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej za skutki wypadku mogące się ujawnić w przyszłości, nie wykazał. Formułując tego rodzaju żądania, na tle niespornego stanu faktycznego, z którego wynika uregulowanie przez ubezpieczyciela w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej wynikającej z zawartej z powodem umowy ubezpieczenia OC, zawodowy pełnomocnik powoda zdaje się ignorować obowiązujące przepisy prawne. W tym zakresie na wstępie przypomnieć należy treść art. 822 §1 kc, wedle którego przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczony. Dalszym, a w zasadzie podstawowym aktem prawnym regulującym kompleksowo ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z ruchem pojazdu mechanicznego jest ustawa z dnia 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych, której przepisy stanowią *lex specialis* względem art. 822 kc. Zgodnie z art. 34 tejże ustawy z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący zobowiązani są do odszkodowania za wyrządzoną szkodę w związku z ruchem tego pojazdu, którego następstwem jest śmierć, uszkodzenia ciała, rozstrój zdrowia bądź utrata, zniszczenie lub uszkodzenia mienia.

Ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych objęta jest odpowiedzialność każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w trakcie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej wyrządziła szkodę w związku z ruchem pojazdu (art. 35 cyt. ustawy). Dodać przy tym należy, że ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych ma charakter obowiązkowy (art. 4 pkt 1 ustawy). Także z uprzednio obowiązujących przepisów, tj. §29 – 32 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24.03.2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. Nr 26. poz. 310 ze zm.) – obowiązującym w dacie zaistnienia szkody - wynikało m.in., że zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie z tytułu OC na podstawie uznania roszczenia uprawnionego do odszkodowania, zawartej ugody lub prawomocnego orzeczenia sądu (§31 ust. 1 rozporządzenia). Wypłata odszkodowania następowała bezpośrednio osobie uprawnionej (poszkodowanej), a posiadacz zawiadamiany był o tym fakcie (§31 ust.2 rozporządzenia).

Uwzględniając powyżej przytoczone regulacje prawne oraz fakt niekwestionowania nigdy przez pozwanego zakładu ubezpieczeń swojej odpowiedzialności gwarancyjnej za skutki wypadku zaistniałego w dacie łączącej strony umowy ubezpieczenia OC z dnia 31.07.2000 r., a także fakt wypłaty na rzecz poszkodowanej przez zakład ubezpieczeń (w następstwie realizacji umowy ubezpieczenia OC) wszelkich należności z tytułu pokrycia szkód, ustalonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze I C 296/07, roszczenie powoda o ustalenie odpowiedzialności strony pozwanej z tytułu umowy OC, jawi się jako oczywiście bezzasadne. Brak jest tutaj bowiem jakiegokolwiek stanu niepewności, czy to z przyczyn faktycznych czy też prawnych, co do stosunku prawnego łączącego powoda ze stroną pozwaną, tj. umowy

ubezpieczenia OC, którą strona pozwana realizuje, a tym samym interesu prawnego niezbędnego dla skuteczniejszej realizacji roszczenia z art. 189 kpc. To samo dotyczy się ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej za skutki wypadku mogące ujawnić się w przyszłości. Niezależnie od faktu, iż z roszczeniem tego rodzaju w istocie wystąpić by mogła wyłącznie poszkodowana, zaznaczyć należy, że w wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 11.06.2010 r., sygn. akt I C 296/07 ustalona została już odpowiedzialność powoda – jako sprawcy wypadku – za jego skutki, które u poszkodowanej mogą ujawnić się w przyszłości, a za które, w ramach łączącej strony umowy i wedle przytoczonych przepisów, ewentualna kompensata, w ramach łączącej strony umowy OC i wedle przytoczonych przepisów dokonana będzie przez zakład ubezpieczeń.

Wbrew błędnemu zapatrywaniu skarżącego Sąd I instancji prawidłowo rozstrzygnął także o kosztach postępowania. Domagając się zasądzenia kwot wynikających z wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, w sytuacji gdy nie uregulowała on jakichkolwiek należności na rzecz poszkodowanej, a tym samym nie powstało po jego stronie prawo regresu w stosunku do pozwanego ubezpieczyciela roszczenie powoda w tym zakresie od początku jawiło się jako co najmniej przedwczesne, jeżeli nie bezzasadne, gdyż jak należy domniemywać powód z własnych środków należności od niego zasądzonych pokrywać nie zamierzał.

Również bezzasadnym było formułowane roszczenie o ustalenie, w świetle uwag poczynionych powyżej i co należy podkreślić, podtrzymywane przez zawodowego pełnomocnika powoda, także w sytuacji, gdy strona pozwana nie kwestionując łączącej strony umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, w całości zrealizowała swój obowiązek, wypłacając bezpośrednio poszkodowanej odszkodowanie ustalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze. W tych okoliczności bezsprzecznie powoda uznać należało za stronę przegrywającą sprawę, co skutkowało musiało zastosowaniem reguły z art. 98 kpc.

Z tych przyczyn apelacja nie mogła odnieść pożądanego rezultatu i jako pozbawiona uzasadnionych podstaw, z mocy art. 385 kpc, podlegała oddaleniu.

O kosztach orzeczono stosownie do wyniku apelacji, na podstawie art. 98 kpc.